

Sygn. akt: I Ns 317/14

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Gorlicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Joanna Zaryczny

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Tokarska

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2016 r. w Gorlicach na rozprawie

sprawy z wniosku Ł. Z.

z udziałem (...) im. (...) w G., R. T., W. T., B. C.

o zatwierdzenie uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu spadku po T. Z.

postanawia:

I. zatwierdzić uchylenie się przez Ł. Z. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po T. Z. zmarłej dnia 10 stycznia 2012r. w G.,

II. orzec, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSR Joanna Zaryczny

ZARZĄDZENIE

1.(...)

2. (...)

G., (...)

UZASADNIENIE

do postanowienia Sądu Rejonowego w Gorlicach

z dnia 13 czerwca 2016r.

do sygn. akt I Ns 317/14

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu z dobrodziejstwem inwentarza spadku po T. Z.

Wnioskodawca Ł. Z. we wniosku nadanym dnia 14.04.2015r. wystąpił o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych przyjęcia spadku wprost po matce T. Z. zmarłej 10.01.2012r. w G. oraz złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza; orzeczenie o kosztach wg norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek Ł. Z. podał, że matka T. Z., ostatnio stale zamieszkała w L. 553, zmarła 10.01.2012r. G.. Wnioskodawca nie złożył w ustawowym terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Spadkodawczyni

nie pozostawiła testamentu. Pozostawiła po sobie majątek spadkowy w postaci nieruchomości, w tym nieruchomości położonej w L. pod nr(...)na dz. nr(...), zabudowanej budyniem mieszkalnym piętrowym oraz budynkiem gospodarczym. Wnioskodawca nie występował o stwierdzenie nabycia spadku lub akt poświadczenia dziedziczenia po matce, ponieważ pozostawał w przekonaniu, że jedynymi składnikami majątku po zmarłej są nieruchomości. Dopiero z doręczenia wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej z dnia 21.10.2013r. do sygn. akt I Ns (...)tut. Sądu, dowiedział się, że przed śmiercią matka zaciągnęła pożyczkę w (...) im. (...) w G., w związku z czym został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Na skutek istotnego błędu jakim jest niewiedza o wchodzeniu w skład spadku długów spadkodawczyni, wnioskodawca nie złożył w ustawowym terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Informację o objęciu spadkiem długów uzyskał dopiero w ostatnich dniach marca 2014r. Wcześniej nie miał żadnych podstaw, by przypuszczać, że matka przed śmiercią zaciągnęła zobowiązania finansowe. Gdyby wiedział, że w skład spadku po matce wchodzi zadłużenie, złożyłby w ustawowym terminie oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. (k.1)

(...) im. (...) w G. złożył wniosek o dopuszczenie go do udziału w sprawie jako wierzyciela zmarłej T. Z. (k.11).

Wnioskodawca wystąpił o nieuwzględnienie wniosku (...) o dopuszczenie do udziału w postępowaniu negując jego interes prawny (k.28).

(...) im. (...) w G. zajmując stanowisko po doręczeniu pisma inicjującego postępowanie, wniosła o niezatwierdzenie oświadczenia o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza oraz zasądzenie kosztów postępowania. Ponieważ wnioskodawca o śmierci matki dowiedział się niezwłocznie, termin do złożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku upłynął dla niego w lipcu 2012r. Wnioskodawca nie wykazał, by dochowując należytej staranności nie miał możliwości dowiedzenia się o zobowiązaniach zmarłej. Mieszkał z matką, miał zatem możliwość obserwowania jej życia, wydatków, a po śmierci przejrzenia rzeczy zmarłej. Wobec spadkodawczyni prowadzone było postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorlicach C. B. sygn. Km (...), w toku którego zawiadomienia dokonywane były na adres wnioskodawcy i które mogły być odbierane przez niego lub pozostałych domowników. Wnioskodawca z pewnością miał możliwość zauważenia takich przesyłek wskazujących jednoznacznie na niespłacone zobowiązanie. Wobec powyższego w ocenie uczestnika nie zachodzi przesłanka błędu istotnego po stronie wnioskodawcy i dochowanie należytej staranności w ocenie stanu majątku spadkowego. Uwzględnienie zaś wniosku stanowiłoby oczywiste naruszenie przepisów regulujących dziedziczenie i nieuzasadnione akceptowanie całkowitej bierności w sytuacji, gdy prawo dla wywołania określonych skutków wymaga podjęcia konkretnej czynności. Spadkobiercy ustawowi winni wykazać właściwe zainteresowanie sprawą spadkową. (k.44)

Uczestnik (...) zgłosił wniosek o ustanowienie kuratorów dla uczestniczek B. C. oraz R. T. jako nieznanych z miejsca pobytu (k.56). Sąd ów wniosek oddalił, ponieważ przesyłki zostały uczestniczkom skutecznie doręczone (do B. C. były odbierane przez nią lub teściową albo wracały awizowane, do R. T. wracały po awizowaniu), zatem nie zostało uprawdopodobnione, by miejsce ich pobytu nie było znane (k.107).

Uczestniczka W. T. oświadczyła, że nie zgłasza zastrzeżeń do wniosku. Wniosek zasługuje na uwzględnienie, ponieważ ona jako córka zmarłej także nie dysponowała wiedzą o zadłużeniu matki i także nie złożyła w terminie 6 miesięcy żadnego oświadczenia. Zauważyła, że na wypadek złożenia przez jednego spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, pozostali spadkobiercy, którzy żadnego oświadczenia nie złożyli, także odpowiadają w tym zakresie za długi spadkowe.(k.65)

Uczestniczki B. C. oraz R. T. nie zajęły stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni T. Z. zamieszkiwała z synem – wnioskodawcą Ł. Z. w L. 553. Pobierała emeryturę wojskową po mężu. Razem z synem prowadziła gospodarstwo domowe. Dzielili się rachunkami. W rozmowach z synem zdarzało się, by narzekała na brak pieniędzy, lecz domownicy razem prowadzili gospodarstwo domowe i wnioskodawca także

opłacał rachunki. Wnioskodawca zamieszkiwał w L. z matką od urodzenia. Przebywał w miejscu zamieszkania stale poza wyjazdami zarobkowymi za granicę, które mogły trwać około 2 miesiące kilka, 7-8 razy do roku.

(dowód: zeznania wnioskodawcy od 00:05:23 k.106/2)

Matka wnioskodawcy w dniu 28.07.2005r. zaciągnęła pożyczkę w (...) im. (...) w G. na kwotę 5.000,00zł. Ponieważ należność nie została spłacona, w styczniu 2007r. wierzyciel złożył pozew o zapłatę. Wypowiedzenie umowy zostało odebrane przez pożyczkobiorczynię osobiście 23.10.2006r. W dniu 08.02.2007r. do sygn. akt VI Nc(...)Sąd Rejonowy w Gorlicach Wydział VI Grodzki wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym obowiązujący T. Z., by zapłaciła na rzecz pożyczkodawcy kwotę 3.234,83zł wraz z odsetkami oraz koszty procesu. Nakaz zapłaty odebrała osobiście dłużniczka w dniu 13.02.2007r.

(dowód: w aktach I Nc 76/07 tut. Sądu: pozew z dnia 29.01.2007r. – k.2, umowa pożyczki z dnia 28.07.2005r. nr (...) – k.8, wypowiedzenie umowy z zpo – k.11-12, nakaz zapłaty z dnia 08.02.2007r. I Nc (...)– k.15, zpo nakazu – k.17)

T. Z. zmarła w szpitalu w G. w dniu 10.01.2012r.

(okoliczność bezsporna: odpis skrócony aktu zgonu – k.7)

Wnioskodawca o śmierci matki dowiedział się tego samego dnia. Nie składał oświadczeń w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku, ponieważ nie wiedział, że może takie oświadczenie złożyć w terminie 6 miesięcy od dowiedzenia się o swoim tytule powołania do spadku. Spadkodawczyni nie zostawiła testamentu. W skład spadku po zmarłej wchodzi nieruchomości, w tym nieruchomości położona w L. na dz. nr (...) zabudowana budynkiem mieszkalnym piętrowym nr (...) oraz budynkiem gospodarczym. Spadkobiercy ustawowi nie wystąpili o stwierdzenie nabycia spadku po matce. Wnioskodawca nie posiadał wiedzy o tym, że matka zaciągnęła pożyczkę w (...) im. (...) w G., został wydany nakaz zapłaty i zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne. Mieszkając z matką wnioskodawca nie zauważył, by przychodziły wezwania do zapłaty lub pisma od komornika informujące o wszczęciu i toku egzekucji.

(dowód: zeznania wnioskodawcy od 00:05:23 k.106/2)

W piśmie z dnia 21.10.2013r. (...) im. (...) w G. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej T. Z. na podstawie ustawy przez spadkobierców ustawowych, tj. córkę B. C., córkę W. T., córkę R. T. i syna Ł. Z.. (...) posiadał interes w złożeniu wniosku, ponieważ dysponował wierzycielnością do zmarłej potwierdzoną tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 08.02.2007r. sygn. VI Nc(...)Sądu Rejonowego w Gorlicach zobowiązującego T. Z. do zapłaty na rzecz (...) kwoty 3.234,83zł, w tym 3.203,24zł z odsetkami umownymi od 29.01.2007r. do dnia zapłaty i 31,59zł skapitalizowanych odsetek karnych – z odsetkami ustawowymi od dnia 29.01.2007r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu w kwocie 715,00zł. W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku zarejestrowanym w tut. Sądzie do sygn. I Ns (...)Ł. Z. złożył w piśmie z dnia 14.04.2014r. wniosek o zawieszenie postępowania, ponieważ wystąpił w niniejszym postępowaniu o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku po matce z dobrodziejstwem inwentarza.

(dowód: wniosek z dnia 21.10.2013r. – k.17-18, wniosek o zawieszenie postępowania z dnia 14.04.2014r. – k.19, nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 08.02.2007r. VI Nc (...)z klauzulą wykonalności z dnia 16.05.2007r. – k.25)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów, których wiarygodność i autentyczność nie zostały przez wnioskodawcę lub uczestników podważone, dokumentów z akt VI Nc(...)tut. Sądu oraz dowodu z zeznań ograniczonego do słuchania wnioskodawcy.

Zeznaniom wnioskodawcy (od 00:05:23 k.106/2) Sąd dał wiarę. Ł. Z. potwierdził, że zamieszkiwał z matką, niemniej jednak nie posiadał wiedzy o zadłużeniu wygenerowanym w (...) -u. Pożyczka została zaciągnięta w 2005r., postępowanie sądowe zmierzające do jej wyegzekwowania oraz postępowanie komornicze zostały zainicjowane w 2007r. Wnioskodawca prowadził z matką wspólne gospodarstwo domowe, także płacił rachunki, zmarła utrzymywała

się z emerytury wojskowej po mężu. Sąd nie znalazł podstaw, by podważyć zeznania wnioskodawcy, że o zadłużeniu nie wiedział, skoro z akt Nc (...) wynika, iż przesyłki sądowe kierowane do T. Z. z sądu odbierała ona sama. Nadto wnioskodawca często przebywał poza domem pracując w delegacji, co wkomponowuje się w jego twierdzenia o niewiedzy o kondycji finansowej matki.

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek zasługuje na uwzględnienie.

Wnioskodawca domagał się zatwierdzenia uchylenia się od niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza oraz złożenie tego oświadczenia.

Na podstawie art.1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015§1). Do spadków otwartych do 18.10.2015r. brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie był jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Natomiast jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważało się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1016). Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym (art.1018§3 k.c.).

Jeżeli zaś spadkobierca nie złożył żadnego oświadczenia w terminie pod wpływem błędu lub groźby może uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Stosuje się wówczas przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca (art.1019§1 i 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (§3).

W razie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku sąd przeprowadza rozprawę (art. 690§1 k.p.c.).

Wnioskodawca Ł. Z. jako syn jest spadkobiercą ustawowym po matce T. Z.. W terminie 6 miesięcy nie złożył żadnego oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku. Aż do czasu złożenia wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej przez (...) nie toczyło się postępowanie spadkowe.

W związku z zastosowaniem konstrukcji błędu z art.84 k.c. można uchylić się od skutków prawnych, ale tylko w przypadku tzw. błędu istotnego, tj. uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści, a na podstawie art.88§2 k.c. uprawnienie do uchylenia się wygasa w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia.

Jak wynika z powyższego wnioskodawca jest uprawniony do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku po matce z dobrodziejstwem inwentarza, o ile pozostawał w błędzie noszącym cechy istotności i uczynił to w terminie roku od dowiedzenia się o błędzie.

Sąd spadku bada z urzędu zasadność uchylenia się przez spadkobierców od skutków ich bezczynności (art. 1019§2 k.c.), ponieważ może to mieć istotny wpływ na ustalenie kręgu spadkobierców i na odpowiedzialność spadkową (art. 670 k.p.c. i art. 677 k.p.c.). (...) stanowiska uczestników nie mają istotnego znaczenia, ponieważ muszą oni udowodnić

swoje twierdzenia wobec sądu (art. 6 k.c.). W tym celu sąd wyznacza rozprawę (art. 690 k.p.c.). Błąd co do treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być błędem co do przedmiotu, składu spadku.

Nie jest błędem istotnym - w rozumieniu art. 1019§2 k.c. w związku z art. 84§1 i 2 k.c. - nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku z przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (tak postanowienie SN z dnia 18.03.2010r. V CSK 337/09 LEX nr 677786, postanowienie z dnia 30.06.2005r. IV CK 799/04, OSNC 2006/5/94, postanowienie SN z dnia 18.03.2010r. V CSK 337/09 (nie publ.). O błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też inaczej, gdy "błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy". Poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli (postanowienie SN 01.12.011r. I CSK 85/11 LEX nr 1147725).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy wnioskodawca powołał się na błąd co do składu - nieświadomość, że w skład spadku chodzi zadłużenie wobec (...). Na podstawie jego niezakwestionowanych twierdzeń Sąd ocenił, że był to błąd istotny, ponieważ gdyby wnioskodawca wiedział o takim składniku spadku złożyłby w wymaganym terminie oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Tłumaczenia wnioskodawcy przekonały Sąd, ponieważ racjonalnym jest, że gdyby spadkobierca wiedział o dziedziczeniu długów, podejmowałby dostępne kroki, by uniknąć lub ograniczyć swoją odpowiedzialność, w tym złożyłby oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza ograniczające jego odpowiedzialność za długi spadkowe do stanu czynnego spadku.

Zdaniem Sądu błąd wnioskodawcy nie wynikał z lekkomyślności i był usprawiedliwiony okolicznościami. Powyższe Sąd wywiódł z tego, że wnioskodawca zamieszkiwał z matką, zatem nawet gdyby kondycja finansowa matki nie była przedmiotem ich rozmów, to zauważyłby sygnały zadłużenia w codziennym przebywaniu, przychodzącej korespondencji. O ile takie sygnały się pojawiały, do wnioskodawcy mogły nie dotrzeć, ponieważ często przebywał poza granicami kraju na wyjazdach zarobkowych – jak podał około 2-miesięcznych nawet 7-8 razy do roku. Pożyczkę T. Z. zaciągnęła na około 7 lat przed śmiercią w 2005r., w 2007r. - zatem około 5 lat przed śmiercią, zostało zainicjowane postępowanie sądowe oraz egzekucyjne zmierzające do spłaty zadłużenia, kwota pożyczki nie była znaczna 5.000,00zł. Z akt dochodzenia należności Nc wynika, iż korespondencję z Sądu odbierała T. Z. osobiście. Nie zostały zaś dostarczone akta komornicze, które wykazałyby, że wnioskodawca np. odbierał pisma od komornika.

Reasumując Sąd ocenił, że błąd wnioskodawcy co do składu spadku był istotny i usprawiedliwiony okolicznościami, nie wynikał z lekkomyślności lub braku należytej staranności.

W terminie roku od dowiedzenia się o zadłużeniu wchodzącym w skład spadku (pod koniec marca 2014r.) wnioskodawca złożył wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia w terminie (w kwietniu 2014r.).

Wnioskodawca złożył przed Sądem oświadczenie o przyjęciu spadku po matce z dobrodziejstwem inwentarza.

Kierując się powyższym przy zastosowaniu art.1019§2 i 3 k.c. oraz art. 690 k.p.c. Sąd je zatwierdził i orzekł jak w pkt I.

Wniosek został uwzględniony. Wnioskodawca działał przez zawodowego pełnomocnika ustanowionego z wyboru, uiścił opłatę od wniosku 100,00zł. Uczestnik (...) im. (...) w G. był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika. Uczestniczka W. T. była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika ustanowionego z wyboru.

Zasadą jest, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (art.520§1 k.p.c.). Interesy wnioskodawcy oraz uczestników W. T., B. C. oraz R. T. nie były sprzeczne, uczestnik (...) był przeciwny uwzględnieniu wniosku. Ponieważ wniosek został uwzględniony Sąd uznał za zasadne orzeczenie o kosztach jak w pkt II wg zasady z art.520 §1 k.p.c.

SSR Joanna Zaryczny

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...) (...)

3. K.. (...)

G., (...)

(...)